

Йордан Йовков
Звездна вечер

Мръкваше се. Слънцето, голямо и червено, изглеждаше така близко – сякаш уморено от дългия си път, иска да слезе в полето. Ясно се откриваха в прозрачния и ведър въздух безкрайни далечини. Зелените ниви, едва поклащани от вятъра, се виждаха по-свежи и по-чисти, цветята разтваряха чашките си – изпущаха своя аромат. Дълбока тишина царуваше. Сякаш цялото поле беше спряло своя дъх, тъжно загледано в слънцето, което си отиваше. И то, прашайки последната си лилова усмивка, скри се бавно зад тъмния хоризонт.

Малкият Йошка пазеше воловете, които пасяха. Легнал, той беше почти скрит в тревата. Лицето му, заляно с розовия блясък на небето, беше хубаво и чисто, с големи сини очи, прилични на сините цветенца сред тревите. В ръцете си той държеше китка червени ягоди, които беше набрал за болната си сестра. Йошка гледаше пламтящия запад, обзет цял в лилови огньове. Далеч, много далеч, там, където небето и земята се сливаха, над мъглявия хоризонт се носеше голям орляк черни птици. Йошка следеше техния бърз полет, безкрайните им отивания и връщания. Той ясно ги виждаше като черни точки, когато те се явяваха на розовото, чисто небе, отдето, понесени сякаш от внезапен вихър, падаха отведнъж и се губеха в мъглявия здрач на полето, за да се явяват отново в горящите лъчи. Йошка гледаше тия черни птици и мислеше за таинствените, тъмни гори, дето те ношуваха, дето може би ношуваше и самото слънце.

Нощта неусетно бе дошла. Лилвата усмивка угасна на потъмнелия запад. Там оставаше да грее още слаб, бледен блясък. Полето, така пъстро и безкрайно, замлъкна и потъмня. Изгубиха се мъглявите далечини и хоризонтът се приближи и стесни в малък черен кръг. Но заживя и светна сега небето, което отведнъж сякаш се издигна по-високо и изглеждаше по-дълбоко, по-бездънно. Нощта беше тъмна, месецът липсваше и хиляди и хиляди звезди, възползувани сякаш от това, струпаха се една до друга да погледат земята. Нищо се не чуваше вече. Замлъкнаха и последните чучулиги. Сега само щурците почнаха тихите си песни, скрити в мрака на нощта. И на Йошка, загледан в небето, се струваше, че в дълбоката тишина тия тихи звукове идат от там, от ясното небе, от хилядите звезди... Но после тъмната нощ почна да го плаши. Воловете се губеха в мрака; отдалеч той ги виждаше като големи бели петна, от които идеше тежък дъх, приличен на дълбоки въздишки. Изведнъж невидими птици преминаха наблизко и техният тревожен и плачевен вик изпълни нощта. Закъснели или може би внезапно и насън нападнати от хищници, те се явиха и изчезнаха в зиналата, широка уста на нощта...

Йошка почна да се бои. Всякога, когато той останеше сам в тъмните нощи, гледаше да доближи лозята. Пъдарят дядо Сидер го обичаше и само на него позволяваше да пасе воловете си наблизко, защото Йошка не правеше пакости като другите деца и не сърдеше стареца. И дядо Сидер идваше всякога при Йошка, чакаше го дори по-отрано, свикнал с неговото другарство. Отчужден вече от живота, откъснат от ежби и грижи, със своята тиха наивна душа той сам беше като дете и дружеше с Йошка почти като с равен, обичаше го.

Едвам Йошка беше докарал воловете си и беше се запрял при оградата на лозята, ето че се отсече на небето тъмната фигура на дядо Сидера.

– Йошка, ти ли си? Добър вечер...

– Добър вечер, дядо Сидере.

Старецът свали от рамо пушката и седна. После извади лулата си, напълни я и почна да цъка с огнивото си. Йошка, легнал в тревата, подпрял главата си на ръце, гледаше как червената светлина от искрите пламва и угасва бързо по сухото, сбръчкано лице на дядо Сидера. Успял вече да запали, пушещ с лулата си, дядо Сидер заговори:

– Ах, да може да ми мине в ръка онзи разбойник, Пеюва син, ще го науча... Влязъл днес в лозята, та отрязал една фиданка. Череши няма вече, друго започнал... За какво му е тая фиданка на тоя нехранимайко. Какво хубаво дръвче – радвах му се и го гледах като дете...

Но Йошка не слушаше. Унесен, недвижно спря някъде тъжни, замислени очи, той се обади, повинувайки се само на своите мисли:

– Ангелина е болна... много болна...

– Коя Ангелина?

– Ангелина, сестра ми.

– А, сестра ти. Много ли е болна, Йошка?

– Много... – Йошка не можа да продължи, ако и да искаше да изкаже всичката си скръб на дядо Сидера. Сълзи задавиха гласа му.

– Нищо, нищо... Ще премине то... – И дядо Сидер продължи да хока крадците, без да може да види дали го слуша Йошка и без да чака отговор от него. Когато той най-подир беше замълчал, Йошка, сега легнал на гърба си и загледан в небето, пак така внезапно, както по-рано, се обади:

– Колко звезди...

Дядо Сидер издигна глава.

– Звездите... аз ги зная тях. Когато бях овчар, по цели нощи съм ги гледал. За овчаря звездите са всичко: те му показват и пътя, те му

показват и кога кое време е. Никога не ще се обърка той, додето на небето има звезди. Аз познавам всичките звезди, имената им, приказките им...

Йошка слушаше вече жадно. Дядо Сидер продължи:

– Виждаш ли, Йошка? Ето онези три големи звезди наред една след друга. Това е Ралицата. По нея аз всякога мога да позная колко е часа. Ралица се казва – рало е. Ето най-напред са воловете, после ралото и най-подир орачът. А онази купчина звезди – те са Овчарят. Ето стадото му, пръснато на дъга – ситните звезди; ето по-настрана друга по-голяма звезда и до нея една по-малка – Овчарят и кучето му. Виждаш ги, нали, Йошка? Ето там има друга купчина такива звезди – те са Свинарят. Но Овчарят върви всякога най-напред, пред Ралицата и пред Свинаря. Бог обича овчарите. Нали затова те първи са видели малкия Исус...

Дядо Сидер замлъкна. Йошка гледаше звездите, спомняйки си разказа за витлеемската нощ, за голямата ярка звезда, огряла над бедната пещера, и овчарите, радостни и учудено коленичили пред Исуса... Дядо Сидер пак продължи:

– А онези големите звезди – седем са, – това е Колата. Разбойник е би стопанинът на тая кола. Виж де я оставил и отишел на другия край на небето да краде слама, и от кого? – От кума си. Но то дето минал, сламата се посипвала подире му. И сега личи. Затова се казва тая дияр Кумова слеме... А тая звезда, най-хубавата, най-светлата... скоро ще се скрие вече...

Старецът спря, нежно загледан в голямата звезда, която грееше като голям елмаз на над хоризонта. И в неговия поглед светеше неизчезнал още възторг, мечтателна радост от тихите нощни часове, когато той някога, млаз овчар, е гледал пак тая чудна звезда, копнеещ по свидно либе.

Той продължи:

– Вечерницата е тя. Като най-хубава мома в село, е лична между звездите. Най-хубава, най-работна: тя сутрин последня остава на небето, вечер първа се явява...

Далеч се зачуха звънци, приближаваха се овчари. Дядо Сидер се вслуша внимателно, па стана.

– Ето ги пак... Ще ходя... – Той нарама пушката си и бързо се изгуби в мрака.

Йошка остана безмълвен и неподвижен, загледан още в небето.

– Дядо Сидере, гледай, гледай – завика Йошка.

– Какво има, Йошка?

– Гледай, гледай... звезда падна.

Дядо Сидер издигна глава, изгледа небето, но нищо не видя.

– Умрял е някой – обади се той.

– Какво?

– Умрял е някой. Кога умре някой, една звезда пада от небето.

– Дядо Сидере... – Йошка искаше да запита още нещо, но старецът се изгуби далеч вече. За малко Йошка беше забравил своята тъга, увлечен от хубавите разкази на дядо Сидера – забравил беше болната си сестра, за която цял ден бе мислил. Сега той изведнъж си спомни за нея и някакъв ужас премина в съзнанието му, остра болка сви малкото му сърце. Ако тая звезда... Нали така каза дядо Сидер?... Не, Йошка не искаше де вярва, боеше се да помисли това... Но той не можеше повече да стои, искаше да се затече, да види по-скоро сестра си – болната. И стана, прибра си торбата, а като вземаше китката ягоди, изведнъж и неволно се разплака. Смути се малката му душа и той бърже подбра воловете към село. То беше съвсем наблизо. Подгоняше воловете Йошка, стискаше китката ягоди в ръце и ронеше сълзи...

Като влезе у тях в двора, над който големи дървета хвърляха гъст мрак, Йошка се побоя да погледне през прозореца, който един още светеше в нощта. Вратата също беше отворена, още се люлееше – някой бързо и скоро беше излязъл през нея. Йошка влезе. Както по-рано, Ангелина лежеше на ниския одър. Русите ѝ светли коси падаха на бялата постелка, лицето ѝ беше бледно, очите затворени под сенчести клепачи. Около нея, разпръснати, още стояха тия полски цветя, които вчера Йошка ѝ бе донесъл.

„Тя спи“ – помисли си Йошка.

Майка му, припаднала над одъра, скрила лицето си в косите на малкото момиче, се обърна изведнъж и се припя. Едвам сега Йошка забеляза за майка си и горко зариди.

В къщи влезе бащата на Йошка, бледен и мълчалив, придружен от няколко стари жени. Те заобиколиха малката покойница, забързаха и зашепнаха нещо.

Йошка излезе в тъмния двор. Воловете, зачудени от плача му, престанаха за минута да преживят, погледнаха го с големите си, влажни очи и продължиха пак спокойно и безучастно да преживят. Йошка, още с китката червени ягоди в ръце, обърна окъпаното си в сълзи лице към небето. То беше се така покрито с хиляди и хиляди звезди; но Йошка не чу сега ония тихи звуци, които като че идеха от тях в полето: те сега плахо и смутено се поглеждаха, питаха се сякаш за изчезналата внезапно

Звездна вечер

другарка – нежната душа на малката Ангелина...

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Даниела Добрева

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том шести; „Български писател“,
С. 1978. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7975>]